

Valamelyik éjszaka kisebb társaságban Krudy Gyulával lehettem együtt. Gyula vidám volt, gondtalan, kedvesen csipkelődő, beszédes és meleg. Elnéztem, a mint ott ült a kávéházban az éjszakai órákban. Szép, nagy, oldalt negédesen lehajtott fejét néztem, a melynek fekete haja most őszül, a szélen szép ezüst koronát fonva. Őt néztem (ő nem látta, hogy figyelem) és mindenben, a keze tartásában, abban, hogyan csavarja arisztokratikus lábait egymásba, miként tartja a cigarettát, dióbarna szeme hogyan néz fáradt bölcsességgel és mégis annyi életörömmel, mondom minden mozdulatában és azonkívül a szavaiban is annyi nemességet találtam, hogy szinte attól kellett tartanom, hogy baráti beszélgetés közben elárulom azt a nagy tiszteletet, a mit Krudy Gyula iránt titokban érzek, de a mi szavakban kimondva feszélyezné a ba-

rátság közvetlen melegét. Tréfálkozó beszélgetés közben tovább néztem őt és az ő még biológiai is nemes lénye, hirtelen valami nagy fölfedezésre vezetett. Ő az igazi magyar gentry, Krudy Gyula. Az ő alakjában látom igazolva mindazt a sok romantikusan nemes szépséget, a mit a régibb írók munkáiban a magyar gentryről olvastam. Régebben szinte lázas szenvedéllyel kutattam a magyar gentrynek e nemes emberpéldányait. De nem találtam rájuk sem a képviselőházban, sem a vármegyei közigazgatásban, a hol — akárhogy is kerestem — leginkább csak kulturátlan emberekkel találkoztam, a kiknek még a léhasága sem volt kedves. Most már tudom. Nem az volt az igazi gentry. Azok az emberek csak két-három nemzedék óta gentryk és vagy a felvidéki fölcseperedett tót parasztoknak vagy a délvidéki sváb városok polgárainak uratjátszó ivadékai. Az igazi soknemzetséggű gentry, az már nincs. Vagy mágnás lett belőle vagy kipusztult. A régi magyar gentry már csak kevés ivadéokban él és Krudy Gyula ezek közé tartozik, a minthogy ezek közé tartozott, a minthogy igazi, nemes magyar gentry volt a mi szegény társunk, a példátlanul

nagy kulturájú Cholnoky Viktor is. Mind a kettő régi nemzetségből származott és nemzetségeiknek nem is lehetett más rendeltetése, mint az, hogy évszázadokon át éljenek és öntudatlanul gyűjtsék az erőt, csak azért, hogy egy-egy ivadékunk — Gyula és Viktor — pazar erővel szórják szét mindazt a lelkitelenséget, a mi őbennük felhasználatlanul felgyülemlett... De ez már biológia és a biológia most nem érdekel... Számomra (míg Krudyt néztem és míg közben szegény Cholnokyra is gondoltam) az volt a legnagyobb boldogság, hogy mégis csak két író az, a ki a magyar gentry nemes fajtájának a késői, polgári világban szerez fényt és becsületet... És most már abban is biztos vagyok, hogy a legfinomabb és legigazibb magyar arisztokraták — Eötvös József, Jósika Miklós és Kemény Zsigmond voltak.